

Salvar el Parc Natural del Cadí-Pedraforca

per Lluís Paluzié i Luigi-Berga

E

l passat 29 d'agost, el president de la Diputació de Barcelona, Senyor Francesc Martí i Jusmet, inaugurarà la nova

carretera d'accés a Saldes (Alt Berguedà) des de Maçaners, d'una longitud de 5.057 metres. Aquesta nova carretera de la Diputació quedarà

completada fins a Gòsol aviat segons el ja aprovat pla de carreteres de la Generalitat. La nova carretera és ara, i aviat ho serà més, un mitjà de comunicació que facilitarà no solament el pas de la circumscripció barcelonina a la lleidatena sinó també un magnífic observatori del Parc Natural del Pedraforca. I ara ja és un bon observatori per a comprovar què està passant a la muntanya-parc natural en perill de destrucció.

Amb motiu de la inauguració de la nova carretera de Saldes, el president de la Diputació de Barcelona pogué comprovar «in situ» l'estat del parc natural del Pedraforca a conseqüència de les activitats d'explotació minera a cel obert per part de l'empresa «Carbones Pedraforca, S.A.»: es tracta d'una immensa «queixalada» a mig Pedraforca, amb la destrucció ben visible, de lluny i de prop, de més de trenta hectàrees de bosc. L'alcalde de

Majestuós, desafiant el Pedraforca (Foto Luigi, Berga)

Una immensa «queixalada» a mig Pedraforca, amb la destrucció ben visible, de lluny i de prop, de més de trenta hectàrees de bosc

Ja el 31 d'octubre de 1980 la Diputació ratifica un decret anterior formulant oposició a l'explotació a cel obert

Saldes, senyor Josep Prat i Pons, junt amb els regidors de la corporació municipal, celebraren una reunió de treball sobre aquest tema amb el president Francesc Martí. Ja el 31 d'octubre de 1980 el ple de la Diputació de Barcelona ratificà el decret (vegeu requadre) del diputat president de la comissió d'Obres Públiques i Urbanisme, senyor Lucas Álvarez, formulant oposició a l'explotació a cel obert demanada per l'esmentada empresa. El Consell de Ministres, però, aprovà el 4 de desembre de 1980 la concessió d'aquesta explotació a «Carbones Pedraforca, S.A.». L'empresa inicià els treballs, i l'esmentada visita del

president de la Diputació de Barcelona el mes d'agost del 1981 rellançà, les decisions anteriors de la Diputació: el president encarregà al diputat president de la comissió d'Agricultura i Parcs Naturals, senyor Garcilàs Aguado, un informe a fi de trametre'l, una vegada aprovat pel ple de la Diputació, a les autoritats corresponents. La redacció de l'informe-dictamen fou encarregada pel diputat al cap del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona, senyor Lluís Paluziè: aquest és el dictamen que presentem a continuació (el qual ha estat ja aprovat a primers de novembre per la Comissió d'Agricultura i Parcs Naturals de la

Diputació de Barcelona, i el 24 de novembre pel ple de la Diputació) en els seus cinc punts finals, que sintetitzen tot el text del dictamen. Com és sabut, la Diputació de Barcelona té la tasca, per acord de la Comissió d'Urbanisme de Barcelona del 13 d'octubre de 1969, de l'ordenació especial i reglamentació específica dels parcs naturals de la seva circumscripció. El catàleg de parcs naturals de la Diputació de Barcelona, aprovat el 1976, conté els parcs del Cadi Pedraforca, Montseny, Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac, Garraf, Montnegre, el Corredor, Montserrat, Guilleries i Collsacabra, Bellmunt i Curull, Ensija i Rasos de

Barriada dels Serrats, a Saldes, i al fons l'explotació a cel obert (Foto Luigi, Berga)

Autoritzada pel Consell de Ministres, l'empresa inicia els treballs. La Diputació redacta un dictamen: és urgent deturar la destrucció d'un dels llocs més bells de Catalunya

Peguera, la Quar i Catllaïas. L'actual equip de govern de la Diputació de Barcelona s'ha fixat com una de les principals línies d'acció potenciar l'ús públic —per a l'oci, la cultura i l'educació— dels pacos naturals de les comarques barcelonines. Així, ja està en marxa de fa prop d'un any l'Escola de la Natura del Montseny, el

pla especial del Parc de Sant Llorenç, i nous plans i accions es preparen per als més immediats a la conurbació de Barcelona, però especialment per al Parc del Cadí-Pedraforca, ja que la destrossa a la qual es veu sotmès exigeix una urgent resposta per deturar la destrucció de la natura en un dels llocs més singulars i bells de Catalunya.

Dictamen de Lluís Paluzié, cap del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.

VIST l'expedient relatiu a l'extracció de carbó a cel obert en el massís del Pedraforca.

RESULTANT que el conjunt orogràfic Cadí-Pedraforca, situat a les comarques del Berguedà (Alt Berguedà de Barcelona), Alt Urgell (Lleida) i Cerdanya (Girona), entre els pobles de Saldes (Barcelona) i Gòsol (Lleida), i que forma part de la serralada prepirinenca, ha estat qualificat des de sempre com a parc natural, donats els seus valors de naturalesa i de paisatge i la singularitat de la seva geomorfologia, que el converteixen en l'element més sobresortint i atractiu dels espais naturals de les comarques de Barcelona i dins el grup més destacat dels paisatges de Catalunya. Per això resulta que ja en el «Regional Planing» o pla de distribució en zones del territori de Catalunya, formulat per la Generalitat l'any 1932, es va incloure com a parc i bosc reservat el conjunt Cadí-Pedraforca i més recentment el pla general d'ordenació de la província de Barcelona (Pla Provincial), aprovat per ordre ministerial de 15 d'abril de 1963, també qualificà el massís com a parc natural.

La pròpia Diputació de Barcelona, per acord plenari de 21-12-76, va aprovar una relació actualitzada dels parcs naturals, als efectes de la catalogació prevista en la Llei del Sòl, ratificant l'obligada inclusió del conjunt Cadí-Pedraforca en el catàleg de parcs naturals de les comarques de Barcelona.

Més posteriorment, l'ICONA (Institut Nacional para la Conservación de la Naturaleza) inclogué el Pedraforca en el seu catàleg obert d'espais naturals, confeccionat per encàrrec de la C.I.M.A. (Comisión Interministerial del Medio Ambiente) i féu el mateix la pròpia comissió d'Urbanisme de Catalunya, de la Generalitat.

RESULTANT que l'empresa «Carbones Pedraforca, S.A.» ja l'any 1979 inicià l'extracció a cel obert d'un petit sector prop de Saldes, per extreure lignits, que originà una forta polèmica i una oposició generalitzada no solament de

La pared sud del Pedraforca. A la seva base, l'explotació a cel obert, que trenca paleament la bellesa del paisatge (Foto Luigi, Berga).

les entitats ambientalistes i conservacionistes, sinó també de la majoria d'òrgans de l'administració (Icona, ajuntaments, Diputació, etc...)

RESULTANT que és, no obstant, l'any 1980 quan la pròpia empresa inicia un expedient l'execució del qual afecta quasi el cim culminant del massís, i s'efectua, com a conseqüència d'aquests fets, pel Servei de Parcs Naturals l'oportú informe, on és de veure que, situada sobre la cartografia del lloc la zona específica de delimitació de les quadricules de la concessió pretesa, s'intueix que l'afectació i el dany, ben segur no reparables, seran irreversibles. En conseqüència, per Decret d'urgència de data 7-9-80 es formulà oposició al projecte de concessió minera per a extracció de lignits a cel obert, essent

aquell ratificat per acord plenari de 31 d'octubre de 1980 i fetes les oportunes notificacions als organismes corresponents.

RESULTANT que si bé la Delegació d'Indústria no va efectuar cap resposta a l'acord de la Diputació de Barcelona i, per tant, aquesta no fou notificada de cap resolució sobre la tramitació o conclusió de l'expedient de concessió, si que arribà a coneixement de la Corporació la resolució de Consell de Ministres de 4 de desembre de 1980 que, si bé sembla que recolza en un «detallat» informe de la Delegació Provincial d'Indústria de Barcelona, del tot favorable a la concessió, també en resulta la discrepància prevista en l'article 49 de la Llei de Monts, ja que a la urgent ocupació dels terrenys féu formal oposició l'ICONA, encara que

l'acord final del Consell de Ministres al·ludit fou del tot favorable a l'ocupació pel procediment d'urgència de les 33hs. 11a. i 13ca. del mont d'utilitat pública núm. 15, de Saldes, necessària per a l'explotació a cel obert de les concessions mineres de carbó Pedraforca n.º 2635 i Coll de Jou n.º 3906. Significant en la resolució que les al·legacions de l'Ajuntament de Saldes sobre perjudicis econòmics i danys ecològics queden contrarestades pel pla de restitució incorporat al pla d'explotació.

RESULTANT que com a conseqüència dels treballs d'explotació autoritzats a l'empresa «Carbones Pedraforca, S.A.» que feien endevinar un futur molt greu per al manteniment de la imatge paisatgística del Pedraforca i al mateix temps feien estimar molt difícil la

Amb neu o sense, desafiant i acollidor alhora, el Pedraforca. Aquí, abans de l'explotació a cel obert (Foto Luigi, Berga).

restitució del lloc i la seva recuperació ecològica, s'originaren de nou, com l'any 1979, un seguit de moviments d'oposició generalitzats, abonats moltes vegades per estudis i informes

seriosos emesos per geòlegs, sobre la fragilitat de l'ecosistema i la quasi impossible seguretat d'una no-recuperació de l'indret. RESULTANT que si bé, i malgrat les

Anteriors explotacions a cel obert ja finalitzades. Resten però, sense les repoblacions o restauracions promeses, les taques de secà (Foto Luigi, Berga).

Ben visible, la destroça de l'explotació a cel obert.

sol·licituds efectuades a Indústria, no s'han pogut conèixer els documents tècnics que abonan la concessió minera a cel obert, però si que s'ha rebut una profusa documentació d'entitats com la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural (DE.PA.NA.), declarada d'Utilitat Pública, i de la Unió Excursionista de Catalunya, en la qual consten totes les peticions, tràmits i incidències administratives que tenen plantejats a la Delegació d'Indústria, avui ja dependent de la Generalitat, amb resultat, fins avui, sempre desfavorable, resultant també el petit nivell econòmic de l'empresa concessionària, fet que, de confirmar-se, podria comportar unes serioses dificultats per al futur condicionament de l'espai degradat. CONSIDERANT que, donada la vigència del Pla General d'Ordenació de la Província de Barcelona (Pla Provincial), és clara la qualificació de parc natural, segons la Llei del Sòl, del massís Cadi-Pedraforca, així com també es unànime l'opinió de que el dit massís és un espai natural de la màxima categoria.

CONSIDERANT que malgrat l'oposició formalitzada i reiterada de la Diputació de Barcelona sobre la concessió minera a cel obert i les competències que li pertocuen en defensa dels superiors interessos de la província, segons l'article 242 i concordants de la Llei de Règim Local, no ha estat la dita corporació tinguda en compte en cap moment, infringint-se, només per aquest motiu, no sols la legalitat vigent sinó també les més elementals normes de procediment administratiu.

CONSIDERANT que si bé la Comissió d'Urbanisme de Barcelona encarregà per acord de 13-10-69, a la Diputació de Barcelona, l'ordenació espacial i reglamentació específica dels parcs naturals de la província de Barcelona, és prou coneguda la situació geogràfica del conjunt orogràfic Cadi-Pedraforca a cavall de tres províncies (Barcelona, Girona i Lleida) que fa exigir que el seu planejament especial correspongui avui als serveis específics de la Generalitat de Catalunya.

CONSIDERANT d'altra banda que no sols les competències urbanístiques i de l'ICONA foren, al seu dia,

traspassades a la Generalitat de Catalunya, sinó també les corresponents a l'execució de la Llei de Mines, segons el Reial Decret de 9 de gener de 1981, que desenvolupa les competències de l'Estatut de Catalunya, aprovat per Llei Orgànica de 18 de desembre de 1979, que estableixen els seus arts. 9.16 i 18, apartats 5 i 6; artc. 11, apartats 3 i 5; artc. 12.1, apartats 2 i 3. Explicant-se en l'esmentat Reial Decret les competències exclusives de la Generalitat, entre les quals destaquen les corresponents a les autoritzacions de permisos d'investigació i explotació i les concessions d'explotació dels recursos de les seccions C i D, així com les atribucions relatives a les

autoritzacions, inspecció i vigilància dels treballs d'explotació, investigació, explotació i benefici dels minerals i les facultats tècniques adients i igualment la potestat sancionadora i declaracions de caducitat.

CONSIDERANT que de la documentació existent fins avui sobre l'extracció de lignits de cel obert al Pedraforca es desprenen unes serioses discrepàncies tècniques entre el contingut de les resolucions adoptades per la Delegació d'Indústria i les pròpies de les entitats que han formulat i formalitzat oposició a la concessió de l'explotació, sense que en cap cas no s'hagi dictaminat per una comissió o comitè científics, anomenats ad hoc, la situació i

extensió real del problema.

CONSIDERANT que la pròpia Llei de Mines i el seu reglament, així com les disposicions amb ella relacionades, estableixen mesures idònies de control i seguiment dels aprofitaments autoritzats, i poden, en el seu cas, arribar, pels motius que s'assenyalen, a les suspensions i inclusivament caducitats oportunes, podent ésser, de moment, pertinent l'aplicació de l'article 116 de la Llei de Mines.

CONSIDERANT l'interès singular que té per a Catalunya preservar definitivament el massís del Pedraforca, ja que forma part del conjunt de reserves naturals de la més alta categoria dins el seu territori. El Cap sotassignant estima que la

A la base del Pedraforca, en detall la "caixalada" contra el bosc. En primer terme, les explotacions ja finalitzades, i en segon terme (centre, a dalt), l'explotació a cel obert, les obres de la qual ha demanat que siguin aturades la Diputació de Barcelona, per vot majoritari, amb l'abstenció de Convergència i Unió. (Foto Luigi, Berga).

La darrera curva de la nova carretera, abans d'arribar a Saldes: un viaducte de front al Pedraforca (Foto Obres Públiques Diputació).

Sota el viaducte de Saldes, amb el Pedraforca al fons (Foto Obres Públiques Diputació)

Comissió d'Agricultura i Parcs Naturals podria, previ el seu informe favorable, elevar a la Comissió de Govern la proposta que segueix perquè, si ho considera oportú, la sotmeti a resolució del ple d'aquesta Diputació:

«1. ESTIMAR que el conjunt orogràfic que formen els massisos del Cadi i Pedraforca constitueix un espai natural a protegir de la més alta categoria, dins la classificació i tipologia legal dels espais protegits del nostre país, i que si bé en el sector de la comarca de l'Alt Berguedà (Barcelona), gaudeix de la classificació de parc natural, segons el vigent Pla provincial, aprovat d'acord amb la Llei del Sòl, no li és aplicable cap protecció per a la resta del seu conjunt, que afecta el territori de les comarques de l'Alt Urgell (Lleida) i la Cerdanya (Girona), a més de requerir-se per a tot el territori afectat una qualificació protectora de més alta categoria.

2. ESTIMAR d'urgència la suspensió de les activitats d'explotació minera a cel obert que es realitzen al lloc ocupat per les concessions de carbó «Pedraforca n.º 2635» i «Coll de Jou n.º 3906» i la necessitat d'una recuperació i restitució ecològiques immediates de l'espai fins avui degradat.

3. MANIFESTAR la conveniència del nomenament d'una comissió tècnico-científica del més alt nivell que pugui dictaminar sobre tots els aspectes que incideixen en les concessions mineres al massís del Pedraforca. El resultat d'aquest dictament hauria d'ésser assumit pels organismes i entitats involucrats en l'afer del Pedraforca.

4. ESTIMAR que el conjunt orogràfic Cadi-Pedraforca conté suficients valors de naturalesa i paisatge per ésser considerat un parc nacional de Catalunya; a aquests efectes haurien d'ésser accelerats els tràmits escaients per a la seva declaració legal.

5. TRASLLADAR els precedents acords a la Generalitat de Catalunya, a les diputacions de Lleida i Girona i a les entitats que s'han interessat davant d'aquesta Corporació per l'assumpte de Pedraforca.

DOCUMENTS

16 de setembre de 1980: **Acord de la reunió de la Comissió d'Obres Públiques i Urbanisme de la Diputació de Barcelona.** «La Comissió d'Obres Públiques i Urbanisme, en la reunió celebrada el dia 16 de setembre de 1980, una vegada assabentada de l'anunci publicat al Butlletí Oficial de la Província de Barcelona sobre una sol·licitud d'explotació directa per a mina de lignit situada al massís del Pedraforca, dins del Parc Natural Cadi-Pedraforca, acordà proposar la formulació d'oposició per part de la Diputació a la dita sol·licitud, mitjançant Decret del President de la Comissió a ratificar pel Ple de la Diputació.»

«VIST que en el Butlletí Oficial de la Província de Barcelona, núm. 192, del dia 11 d'agost de 1980, apareix un anunci de la Delegació Provincial del Ministeri d'Indústria i Energia notificant l'admissió definitiva d'una sol·licitud de concessió per a mina de lignit a favor de «Carbones Pedraforca, S.A.».

«Atès que la delimitació de la zona d'explotació indicada en l'anunci inclou la part del **cim del Pedraforca** i està tota ella **dins del Parc Natural de Cadi-Pedraforca**, inclòs en el Catàleg de Parcs Naturals de la província de Barcelona aprovat per acord plenari de 22 de desembre de 1976.

«Atès que el Pedraforca és un massís incomparable i significatiu de Catalunya i que les explotacions mineres a cel obert no són procedents en territoris de les característiques morfològiques del Parc Natural.

«En ús de les facultats que m'han estat conferides per la Presidència de la Diputació.

«HE RESULT:

«**FORMULAR OPOSICIÓ** a la sol·licitud de concessió directa d'explotació de cinc quadrícules per a mina de lignit, anomenada «Aspa», núm. 3918, en el terme municipal de Saldes i que afecta el Parc Natural de Cadi-Pedraforca.

«**INTERESSAR** de la Delegació

El president de la Diputació de Barcelona, Francesc Martí i Jusmet, inaugura la nova carretera a Saldes el 29 d'agost de 1981 (Foto Eugenio)

Aquest reportatge fotogràfic, realitzat —excepte la foto del Pedraforca nevada— a primers de setembre de 1981, palesa l'autèntica destrossa ecològica de les explotacions a cel obert en aquest extraordinari racó de Catalunya. Les fotos són el testimoni viu que integra un ample dossier que el president de la Diputació de Barcelona ha lliurat a diverses autoritats a fi que es deturi, com va aprovar el Ple de la Diputació del 24 de novembre de 1981 amb l'abstenció de Convergència i Unió, el desastre. Salvar el Pedraforca és un objectiu que apareix irremeiable només al contemplar aquest testimoni.

d'Indústria i Energia de Barcelona que es tingui per compareguda i part en l'expedient, a tots els efectes, aquesta Diputació de Barcelona, la qual haurà d'ésser notificada de qualsevol resolució que s'adopti sobre el present assumpte.
«**DONAR COMPTE** al Ple de la Diputació, en la seva propera sessió, del present Decret per a coneixement i ratificació.»

31 d'octubre de 1980: **Certificat d'aprovació de l'anterior Decret pel Ple de la Diputació de Barcelona del mateix dia, signat pel secretari de la Diputació senyor Josep Maria Esquerda.**

«Es donà compte al Ple, a efectes de la seva ratificació, del present Decret. I el Ple va quedar-ne assabentat i conforme, a tots els efectes pertinents. Ho certifico, el secretari.»